



**TSAKOS ENHANCED EDUCATION
NAUTICAL SCHOOL
ΤΣΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ
ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2024**

ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ : ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

30/05/2024

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΙΧΑΛΗΣ ΞΥΝΟΣ, ΣΟΦΙΑ ΤΟΠΑΛΙΔΟΥ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ – ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΠΕΜΠΤΗ 30 ΜΑΙΟΥ 2024

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Διασκευασμένο κείμενο από το διαδίκτυο

Βιβλίο: Η σημασία και η χρησιμότητά του για τον άνθρωπο

Τι είναι αλήθεια το βιβλίο και ποια είναι η σημασία του για εμάς; Πολλές διαφορετικές απόψεις μπορούν να ειπωθούν για αυτό το χλιοσυζητημένο θέμα. Μπορεί κανείς να προσεγγίσει το ζήτημα από δεκάδες σημεία, ξεκινώντας από διαφορετικές οπτικές. Από όπου και αν αρχίσει κανείς να ξετυλίγει το κουβάρι, ένα είναι πάντως το σίγουρο, ένα είναι το συμπέρασμα στο οποίο όλοι ανεξαιρέτως συμφωνούν. Το βιβλίο αποτελεί ένα πανίσχυρο εργαλείο στα χέρια του ανθρώπου, έναν συνοδοιπόρο που προσφέρει στον αναγνώστη την ευκαιρία να κατακτήσει άπλετη γνώση, μα και σημαντικά διδάγματα, ικανά να καθοδηγήσουν κάποιον σε όλη την πορεία της ζωής του. Αν το δούμε καθαρά από επιστημονική και μόνο άποψη, όλες οι έρευνες συγκλίνουν στο συμπέρασμα πως το διάβασμα βιβλίων είναι μια πολύ ωφέλιμη για τον ανθρώπινο εγκέφαλο λειτουργία, μια παραγωγική ενασχόληση που προσφέρει γενναιόδωρα τους καρπούς της σε όποιον έχει το σθένος να τους δρέψει¹. Και τα φρούτα αυτά είναι τέτοιου είδους που μπορούν να θρέψουν και να κρατήσουν υγιές το μυαλό του ανθρώπου, καθώς είναι ευρέως αποδεκτό πως το διάβασμα ενδυναμώνει τη λειτουργία του.[...]

Ένα άλλο αδιαμφισβήτητο αποτέλεσμα που συναντάται στους συστηματικούς αναγνώστες είναι το εξελιγμένο λεξιλόγιο και η βελτιωμένη ικανότητα κατανόησης, χαρακτηριστικά αρκετά σημαντικά και χρήσιμα σε όλους τους τομείς της ζωής κάποιου, από τις διαπροσωπικές του σχέσεις μέχρι και τον επαγγελματικό του τομέα. Ταυτόχρονα, ενισχύεται η ικανότητα να συμπάσχει κανείς με άλλους ανθρώπους, κάτι που

¹ δρέψει: μαζέψει, συγκεντρώσει

επιτυγχάνεται ιδίως μέσω της ανάγνωσης λογοτεχνικών έργων, όπου έρχεται κανείς σε επαφή με διαφορετικές ανθρώπινες οπτικές και με τον εσωτερικό κόσμο μιας πλειάδας χαρακτηριστικών, καθώς και φυσικά με τον εσωτερικό κόσμο του συγγραφέα. Αυτή η νοητική επαφή καθιστά ευκολότερο για κάποιον να κατανοεί τα κίνητρα και τις σκέψεις των άλλων ανθρώπων, τον συναισθηματικό τους κόσμο και την αντίληψή τους. Τον βοηθά να μπαίνει πιο συχνά στη θέση τους και να βγαίνει από τα στενά πλαίσια της δικής του ατομικής λογικής.

Η ευεργετική επιρροή του διαβάσματος δεν σταματάει εδώ. Πολλά ακόμα μπορεί να διαβάσει κανείς για αυτήν, από τη μείωση του άγχους και της κατάθλιψης μέχρι τον καλύτερο ύπνο και τη διατήρηση της καλής και ορθής νοητικής λειτουργίας στους γηραιότερους, από την ενίσχυση της μνήμης και της συγκέντρωσης μέχρι την εξάσκηση της λογικής σκέψης και της κριτικής ικανότητας. Μα τα σημαντικότερα κέρδη που μπορεί να αποκομίσει κανείς από την επαφή του με τον κόσμο των βιβλίων δεν θα τα βρει απαριθμημένα σε κάποιες από τις απειράριθμες διαδικτυακές λίστες των μηχανών αναζήτησης. Θα τα γνωρίσει στην πράξη και θα τα βιώσει μέσα του. Θα συνειδητοποιήσει τότε πως το μυαλό του αποτελείται από μια εύπλαστη ύλη η οποία επηρεάζεται συνεχώς και με δυναμικό ρυθμό από αυτή τη διαδικασία.

Το βιβλίο αποτελεί κυριολεκτικά ένα πανίσχυρο εργαλείο στα χέρια του ανθρώπου. Μια πηγή απύθμενης² γνώσης και εσωτερικών θησαυρών. Το κυριότερο για εμένα όμως είναι πως προσφέρει μια γέφυρα επικοινωνίας ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν. Είναι σαν μια μορφή συλλογικής μνήμης της ανθρωπότητας, ένα μέσο αποθήκευσης βιωμάτων, πληροφοριών και ιδεών με σκοπό τη μεταβίβασή τους τόσο στους υπόλοιπους ανθρώπους της ίδιας εποχής, όσο και σε αυτούς που μέλλεται να έρθουν, στις επόμενες γενιές.[...]

Φυσικά όμως, το διάβασμα όσο χρήσιμο και ωφέλιμο και αν είναι, δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση την πεμπτουσία³ της ανθρώπινης γνώσης ή κάποιο ουτοπικό⁴, θαυματουργό φάρμακο ικανό να θεραπεύσει και να εξελίξει από μόνο του τον άνθρωπο και κάθε πρόβλημα που αυτός έχει να αντιμετωπίσει. Καμιά πηγή πνευματικής τροφής, κανενός είδους σχολείο, δεν μπορεί να προσφέρει περισσότερες και πιο ουσιαστικές γνώσεις για τη ζωή από την ίδια τη ζωή. [...] Δεν υφίσταται καλύτερος

² απύθμενης: απεριόριστης

³ πεμπτουσία: η σημαντικότερη παράμετρος

⁴ ουτοπικό: μη πραγματικό

δάσκαλος λοιπόν από την ίδια την εν κινήσει ζωή, μα το βιβλίο κατέχει σίγουρα τη θέση ενός φλογερού φάρου, μιας άσβεστης δάδας που μας περιτριγυρίζει, βοηθώντας μας σημαντικά να αντιλαμβανόμαστε και να κατανοούμε τις καταστάσεις, να αντλούμε τα σωστά συμπεράσματα από τις εμπειρίες μας και φυσικά να παίρνουμε τις πιο κατάλληλες επιλογές. Ένας πραγματικός οδηγός να πορευόμαστε.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η δραστηριότητα

A1. α) Ο αρθρογράφος στην τελευταία παράγραφο του κειμένου «Φυσικά όμως ... να πορευόμαστε» καταλήγει σε δύο (2) συμπεράσματα. Να τα παρουσιάσετε σε μία (1) παράγραφο 60-70 λέξεων. (μον. 12)

Ο αρθρογράφος καταλήγει σε δυο συμπεράσματα όσον αφορά το ρόλο του διαβάσματος στην ζωή του ανθρώπου. Αρχικά, αναφέρει ότι το βιβλίο, αν και είναι σημαντικό, δεν αποτελεί πανάκεια, αφού δεν μπορεί να επιλύσει όλα τα προβλήματα της ζωής του ανθρώπου και να του παρέχει όσες γνώσεις προσφέρει η ίδια η ζωή. Από την άλλη, διαπιστώνει ότι το βιβλίο βοηθά στην αντίληψη, την συνειδητοποίηση της πραγματικότητας αποτελώντας «πυξίδα» στη ζωή του ανθρώπου.

β) Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου «Φυσικά όμως ... να πορευόμαστε» ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί την επίκληση στο συναίσθημα προκειμένου να πείσει τους αναγνώστες. Να αναφέρετε τρία (3) διαφορετικά μέσα πειθούς (μία μεταφορά, μία συγκινησιακά φορτισμένη έκφραση, μία χρήση επιθέτου) παραθέτοντας ένα χωρίο για κάθε περίπτωση. (μον.3)

μεταφορά: «πηγή πνευματικής τροφής», «το βιβλίο κατέχει τη θέση ενός φλογερού φάρου»

συγκινησιακά φορτισμένη έκφραση: «πεμπουσία της ανθρώπινης γνώσης», «άσβεστης δάδας»

επίθετο: «θαυματουργό φάρμακο», «ουτοπικό», «ουσιώδεις»

2^η δραστηριότητα

- A2. α) Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου «Ένα άλλο αδιαμφισβήτητο αποτέλεσμα ... ατομικής λογικής» να εντοπίσετε τα δομικά μέρη (θεματική περίοδος, λεπτομέρειες/σχόλια, περίοδος κατακλείδα). (μον. 6)

Θεματική περίοδος: «Ένα άλλο αδιαμφισβήτητο ... επαγγελματικό του τομέα.»

Σχόλια/λεπτομέρειες: «ταυτόχρονα... έως ατομικής λογικής»

Κατακλείδα: δεν υπάρχει

- β) Να γράψετε ένα συνώνυμο για κάθε μία από τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου: άποψη (1η παράγραφος), ενισχύεται (2η παράγραφος), συνειδητοποιήσει (3η παράγραφος). (μον. 9)

άποψη: γνώμη, πλευρά, οπτική

ενισχύεται: αυξάνεται, εντείνεται, μεγαλώνει, ενδυναμώνεται, ισχυροποιείται

συνειδητοποιήσει: αντιληφθεί, καταλάβει, κατανοήσει

Μονάδες 15

3^η δραστηριότητα

- A3. Το άρθρο πραγματεύεται τη σημασία και τη χρησιμότητα του βιβλίου. Να γράψετε μία ομιλία (200-250 λέξεις) που θα εκφωνήσετε στο σχολείο σας στο πλαίσιο ημερίδας για τη φιλιαναγνωσία, στην οποία θα παρουσιάσετε την αξία του βιβλίου για τον άνθρωπο.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ: Αξιότιμοι-ες κ. καθηγητές/-τριες,

Αγαπητοί συμμαθητές και αγαπητές συμμαθήτριες,

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: αφόρμηση (σχολική ημερίδα), ιδιότητα (εκπρόσωπος μαθητικής κοινότητας), αναφορά στο ζητούμενο

π.χ. Σήμερα... / Με αφορμή την ημερίδα που διοργανώνει το σχολείο μας...

ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΜΑ:

ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Αξία του βιβλίου για τον άνθρωπο

- διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες / καταπολεμά τα στερεότυπα / διαμορφώνει ενεργούς πολίτες
- συμβάλλει στην ικανότητα κατανόησης, ερμηνείας, έκφρασης και εμπλουτίζει το λεξιλόγιο
- προβληματίζει για κοινωνικά θέματα
- προβάλλει πρότυπα ζωής και συμπεριφοράς (ανθρωπιά, σεβασμός, αλληλεγγύη, διάλογος, συνεργασία κ.λπ.)
- συνδέει το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον
- φέρνει σε επαφή τον άνθρωπο με τα επιτεύγματα του πολιτισμού
- καλλιεργεί τη φαντασία / διεγείρει συναισθήματα

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Ανάδειξη αναγκαιότητας ανάγνωσης βιβλίων για την πνευματική και ηθική συγκρότηση του ανθρώπου, καθώς και για την αισθητική του καλλιέργεια.

ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Μονάδες 20

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Μενέλαος Λουντέμης, Απόσπασμα, Ένα παιδί μετράει τ' άστρα, 1956

Ένα παιδί μετράει τ' άστρα (απόσπασμα)

Θα πιανε φιλία με τα βιβλία. Θα γύρευε να μάθει και από κει, αυτά που του κρύβαν οι μεγάλοι πίσω απ τα παραμύθια που λέγανε αυτοί οι μικροί χάρτινοι «παππούδες» που κάθονται στα γόνατά σου και σου λένε τις ιστορίες τους χωρίς καμώματα και παρακάλια.

Μα στο χωριό, που δούλευε παραπαίδι, δεν είχε χαρτοπουλεία⁵. Έπρεπε, λοιπόν, να παρακαλέσει κανένα μπάρμπα απ αυτούς που κατεβαίνανε στην πολιτεία και πουλούσανε το καλαμπόκι τους να του φέρει ένα. Και μια μέρα αυτό έγινε. Έπιασε έναν τέτοιο γερούλη, του βαλε στη χούφτα καναδυό μεταλλίκια⁶ και, «σε παρακαλώ», του λέει, «αν βρεις, εκεί που πας, κανένα βιβλίο που να λέει καλές ιστορίες, πάρ το μου. Ε; Πολύ θα σε περικαλέσω, όμως...».

Έβαλε ο παππούς τα μεταλλίκια στην απαλάμη του, τα πασπάτεψε με το δάχτυλο, αναποδογύρισε ένα, για να δει τι έχει από κάτω...έστρωσε με το δάχτυλο τα μουστάκια του...και μου τα δωσε πίσω. «Παρ τα», του λέει. «Αν τα χαρτιά λένε καλά παραμύθια...μου τα λες και μένα και ξεχρεώνουμε. Αν, πάλι δεν λένε, θα σου πάρω ένα αυτί. Ε;...». Το παιδί τρόμαξε. Ο γέρος τότε έβαλε τα γέλια... «Άιντε, άιντε... Σύχασε...», είπε. «Δεν σου παίρνω αυτί, σου παίρνω ένα μεταλλίκι. Σύμφωνα;».

Σε τρεις μέρες του φερε ένα χαρτί, λίγο πιο χοντρό απ το βαγγέλιο, και του το δωσε. «Το πασπάτεψα από παντού», λέει στο παιδί. «Δεν βγαίνει τίποτα. Για πάρ το εσύ, μην πα και σε γνωρίζει και συνεννοηθείτε». Το παιδί τ άνοιξε τρέμοντας. Ήταν σαν μικρό σπιτάκι, «Ιστορία Σεβάχ του Θαλασσινού» έλεγε το ξώφυλλό του. Αυτό ήταν! Το παιδί έπεσε πάνου στο βιβλίο με τα μούτρα. Και το διάβαζε, το διάβαζε ολόκληρο το χειμώνα. Το διάβαζε και ξανά το διάβαζε και πάλι το ξαναδιάβαζε, και το μαθε νεράκι. Κείνος ο μπάρμπα, που του το χε φέρει, τ άκουε και τρέμανε τα μουστάκια του. Όμορφο βιβλίο. Μόνο που είχε μια παραξενιά. Έλεγε την ιστορία του μονάχα σ όποιον ήθελε.

Όσπου να κλείσει κείνη η χρονιά, είχε καταπιεί κι άλλα καμιά δεκαριά βιβλία.

⁵ χαρτοπουλεία: βιβλιοπωλεία

⁶ μεταλλίκια: μεταλλικά νομίσματα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η δραστηριότητα

B1. Να παρουσιάσετε σε μία (1) παράγραφο 60-70 λέξεων τον χώρο στον οποίο διαδραματίζεται η ιστορία, τα πρόσωπα που δρουν σε αυτήν και το γεγονός που τα συνδέει.

Ο χώρος που διαδραματίζεται η ιστορία είναι ένα μικρό χωριό. Ο κεντρικός ήρωας είναι ένα παιδί που αγαπά το διάβασμα και ένας ηλικιωμένος κάτοικος του χωριού, ο οποίος κατέβαινε στην πόλη συχνά. Το παιδί παρακάλεσε τον ηλικιωμένο να του φέρει από την πολιτεία ένα βιβλίο για να διαβάσει. Ο παππούς γυρίζοντας έπειτα από κάποιες μέρες στο χωριό έφερε πράγματι ένα βιβλίο στο παιδί που το διάβαζε με πάθος. Ο παππούς μαγεύτηκε από το βιβλίο, όπως και ο μικρός. Αυτό λοιπόν το γεγονός, η αγάπη δηλαδή και το πάθος για το βιβλίο και την ανάγνωση ένωσε αυτούς τους δύο.

Μονάδες 15

2^η δραστηριότητα

B2. α) Στο απόσπασμα «Έβαλε ο παππούς ... Σύμφωνα;» να εντοπίσετε τους δύο (2) αφηγηματικούς τρόπους (αφήγηση, διάλογος). (μον.6)

Αφήγηση: Έβαλε ο παππούς τα μεταλλίκια στην απαλάμη του... τα έδωσε πίσω.

Διάλογος: «Παρ τα» του λέει... Σύμφωνα;»

β) Να αναγνωρίσετε τα ακόλουθα σχήματα λόγου:

- «το παιδί έπεσε πάνω στο βιβλίο με τα μούτρα»
- «ήταν σαν μικρό σπιτάκι»
- «Και το διάβαζε, το διάβαζε ολόκληρο το χειμώνα»

«το παιδί έπεσε πάνω στο βιβλίο με τα μούτρα»: **μεταφορά**

«ήταν σαν μικρό σπιτάκι»: **παρομοίωση**

«Και το διάβαζε, το διάβαζε ολόκληρο το χειμώνα»: **επανάληψη**

(μον. 9)

Μονάδες 15

3^η δραστηριότητα

B3. Πώς αποδεικνύεται η μεγάλη αγάπη που φαίνεται να τρέφει ο ήρωας του αποσπάσματος για το βιβλίο; Ποια θεωρείτε ότι είναι η στάση των νέων της εποχής μας απέναντι στο βιβλίο; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Ο ήρωας του αποσπάσματος, ένα μικρό αγόρι που δούλευε σε κάποιο χωριό, αγαπούσε ιδιαίτερα τα βιβλία. Αυτό φαίνεται από την προσπάθεια του να προμηθευτεί κάποιο βιβλίο, γεγονός όχι ιδιαίτερα εύκολο, καθώς εκεί που βρισκόταν δεν υπήρχαν βιβλιοπωλεία. Πράγματι, δίνοντας τις ελάχιστες οικονομίες που είχε σε κάποιον ηλικιωμένο, ο οποίος κατέβαινε στην πόλη, βρήκε τρόπο να αποκτήσει ένα βιβλίο. Όταν ο παππούς επέστρεψε και έδωσε το βιβλίο στον μικρό, ο ήρωας έτρεμε από συγκίνηση. Το άνοιξε και χωρίς να χάνει χρόνο ξεκίνησε αμέσως την ανάγνωση του. Του άρεσε, τόσο πολύ, που το διάβασε πολλές φορές μέχρι να το αποστηθίσει.

Τη σημερινή εποχή οι νέοι έχουν απομακρυνθεί από την ανάγνωση των βιβλίων. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και των κοινωνικών μέσων δικτύωσης έχουν εθίσει τους νέους, με αποτέλεσμα το βιβλίο να έχει χάσει έδαφος όσον αφορά την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους.

Επίσης, υπάρχει κυριαρχία της εικόνας και του ψηφιακού κόσμου έναντι της αποτύπωσης των ιδεών στον κόσμο του βιβλίου.

Μονάδες 20